

FREMTIDSFULLMAKT

Hva er fremtidsfullmakt?

En fremtidsfullmakt er en fullmakt hvor du gir du én eller flere personer mulighet til å ivareta dine interesser den dagen du ikke lenger er i stand til det selv. Demens, sinnslidelse, eller alvorlig sykdom kan være tilstander som gjør at du trenger denne hjelpen. Fullmakten gjelder først hvis en slik situasjon oppstår, og bare innenfor rammene som står i fullmakten.

For mange kan det oppleves betryggende at du på forhånd kan bestemme om dine egne ønsker i stedet for at de lovmessige rammene som et vergemål innebærer skal være styrende. En fremtidsfullmakt kan helt eller delvis erstatte vergemål. I en fremtidsfullmakt omtales den som gis fullmakt for en fullmektig. Du som gir fullmakt kalles fullmaktsgiver.

Hvordan lage fremtidsfullmakt på riktig måte?

En fremtidsfullmakt må være skriftlig og signert av den som har gitt fullmakten (fullmaktsgiver). Det må være tydelig at fullmakten er ment å gjelde etter at du har blitt så svekket at du ikke kan ivareta dine egne interesser for de områdene fullmakten gjelder.

For å opprette en fremtidsfullmakt må du ha fylt 18 år, og du må ha evne til å forstå fullmaktens betydning. Det betyr at du må skrive fullmakten før du har blitt så syk at du ikke lenger er i stand til å ta egne avgjørelser. Så lenge du er frisk kan du også trekke tilbake en opprettet framtidfullmakt, eller velge å skrive en ny fremtidsfullmakt.

Fremtidsfullmakten skal undertegnes av to vitner som har fylt 18 år, som forstår betydningen av å være vitne, og som ikke selv er fullmektig, gift eller samboer med fullmektig, eller i nær familie med fullmektigen. Andre personer som har egeninteresse i fullmakten, kan heller ikke være vitner.

Vitnene skal være godtatt av den som gir fullmakten og de skal være til stede når fullmaktsgiver underskriver fullmakten, eventuelt kan fullmaktsgiver bekrefte sin underskrift overfor vitnene. Vitnene skal også underskrive mens fullmaktsgiver er til stede.

Uten at det er formelt krav om det i loven er det også fornuftig om fremtidsfullmakten er datert, for å unngå tvil om når fullmakten er opprettet. Det anbefales også at vitnene kan identifiseres, for eksempel med fødselsdato, navn og adresse, slik at de kan kontaktes hvis det skulle være noe som er uklart eller det er nødvendig å avklare andre forhold.

Det bør komme frem at vitnene, ved å underskrive fremtidsfullmakten, bekrefter at fullmaktsgiver ønsker å opprette fremtidsfullmakten, gjør dette av egen fri vilje, og at både betydningen av å opprette en fremtidsfullmakt, og innholdet i den konkrete fullmakten er klart for den som oppretter fremtidsfullmakten.

Hva kan du regulere i en fremtidsfullmakt?

Fullmaktsgiver står i utgangspunktet ganske fritt til å bestemme både hvem som skal være fullmektig og hva som skal være innholdet av fullmakten. Mange fremtidsfullmakter er uspesifiserte og omfatter generelt personlige og økonomiske forhold. Slik kan altså en fremtidsfullmakt «skreddersys» for å tilpasse den enkelte fullmaktsgivers ønsker. Fullmakten kan også begrenses til å gjelde bestemte forhold, som for eksempel salg av bolig og fordeling av salget.

Det spesielle med fremtidsfullmakt er at den skal gjelde først etter at du ikke lenger kan spørre fullmaktsgiver hva som er ment med ulike bestemmelser. Et viktig råd er derfor at fullmakten bør gjøres så klar og tydelig som mulig.

Noen av de viktigste punktene å vurdere:

• Hvem skal være fullmektig?

Fullmaktsgiver står fritt til å velge hvem som skal være fullmektig, og du kan velge å ha flere fullmektiger.

Hvis det er flere fullmektiger, bør det fremgå om fullmektigene skal ta beslutninger i fellesskap, eller om de ulike fullmektigene har ulike oppgaver, eller også en kombinasjon av dette.

Situasjonen for den eller de som er fullmektig kan endre seg etter at fremtidsfullmakten er lagd og frem til fullmakten eventuelt trer i kraft. Det er derfor mulig å utpeke en reservefullmektig, som tar over hvis den opprinnelige fullmektigen likevel ikke kan være fullmektig.

Det er viktig at den som lager fremtidsfullmakten velger en eller flere personer som man har særlig tillit til. Fullmektigen(e) får mange rettigheter og mye ansvar gjennom fullmakten, og det er derfor lurt å tenke seg nøye om når du vurderer mulige fullmektiger. Det er også fornuftig å avklare om den eller de som er aktuelle som fullmektig er villig til å påta seg et slikt oppdrag.

• Regulering av personlige forhold

Gjennom en fremtidsfullmakt kan du bestemme at fullmektigen skal ivareta dine personlige forhold. Dette vil normalt gjelde alle former for representasjon og ivaretagelse av rettigheter overfor NAV, HELFO, kommune, helsetjeneste og sykehjem. Representasjonen gjelder både med tanke på innsyn i saker og journaler, mulighet til å søke om tjenester og ytelser fra det offentlige, og å klage på vedtak. Du kan også regulere hvem som skal regnes som nærmeste pårørende. Dette bør være tydelig angitt i fullmakten, og du kan ikke gi fullmektigen rettigheter utover hva personen har av rettigheter etter helselovgivning.

Et annet personlig forhold som kan reguleres i en fremtidsfullmakt er tilgang til kontoer i sosiale medier, hvor du eksempelvis kan gi fullmektigen oppgaven med å rydde opp og avslutte slike.

• Økonomiske forhold

I fremtidsfullmakt kan du bestemme at fullmektigen skal håndtere dine økonomiske forhold. Slike forhold omfatter mye, fra det helt hverdagslige som å betale regninger og ha oversikt over inntekter og utgifter, til det mer omfattende som å håndtere gjeldsforhold, verdipapirer, samt å drifte næringsvirksomhet. Hvis du gir fullmakt til at fullmektig kan håndtere dine økonomiske forhold, vil dette ofte også omfatte å kunne inngå og avslutte avtaler med banker om kundeforholdet, herunder også etablere for eksempel nettbanktilgang. Også andre kundeforhold vil det være hensiktsmessig at fullmektig kan håndtere ut fra fullmaktsgivers behov.

• Salg av eiendom

For mange er det viktig å bestemme forhold rundt salg av eiendom i en fremtidsfullmakt. Dette henger sammen med at for de fleste er det naturlig å bo hjemme så lenge som mulig, men når du ikke lenger klarer å bo hjemme er du også som regel ikke lenger i stand til å ivareta dine egne interesser. Dermed er det i hovedsak via fremtidsfullmakt at du både kan sikre ønsket om å bo hjemme lengst mulig og det å ha selvbestemmelse rundt hva som skjer med boligen og andre eiendommer etter du ikke lenger har behov for eiendommene.

I en fremtidsfullmakt som omfatter salg eller overdragelse av eiendom bør det fremgå hvilke eiendommer fullmektigen kan eller skal selge. Tilsvarende gjelder også hvis fremtidsfullmakten gjelder andre disposisjoner knyttet til eiendom, som for eksempel om utleie eller at eiendommen skal kunne overdras, for eksempel til fullmektigen. Fast eiendom kan identifiseres med adresse, og/eller med gårds- og bruksnummer, og eventuelt også seksjons- og festenummer, samt hvilken kommune eiendommen ligger i. Borettslagsleiligheter kan identifiseres ved andelsnummer, navn på borettslaget og borettslagets organisasjonsnummer. For å sikre at fullmakten fanger opp det tilfellet at du flytter etter at fullmakten ble laget, bør du ta med at fullmakten også skal gjelde eiendom som du senere kjøper eller overtar på andre måter.

• Gaver, forskudd på arv

Det er ikke uvanlig at en fremtidsfullmakt regulerer at fullmektig skal ordne med gaver. I en del tilfeller bør du vurdere om du i fremtidsfullmakten vil klargjøre både hvem som skal motta gaver, og størrelsen på gaven. Dette vil være spesielt aktuelt hvis du som fullmaktsgiver ønsker at det skal gis unormalt store gaver. Det er også vanlig at du i en fremtidsfullmakt bestemmer større utdelinger til dine arvinger, altså i realiteten arveforskudd. Her er det verdt å merke seg at hvis fullmektigen også er arving av fullmaktsgiver vil fullmektigen i utgangspunktet være forhindret fra en slik utdeling på grunn av reglene om habilitet for fullmektigen. Alternativt må det fremgå klart av fullmakten at fullmektigen kan foreta slike arveforskudd og andre større utdelinger selv om fullmektigen har egeninteresse i dette.

• Forhold som ikke kan reguleres i fremtidsfullmakten

Etter loven kan ikke en fullmektig gis rett til å stemme ved valg, inngå ekteskap, erkjenne farskap, eller opprette og/eller tilbakekalle testament. Fullmektig kan heller ikke samtykke til donasjon av organer mens fullmaktsgiver er i live eller samtykke til tvang.

Oppbevaring og ikrafttredelse mv.

I dag finnes det ingen offentlig måte å registrere eller oppbevare fremtidsfullmakter på, slik at når du har laget en fremtidsfullmakt, må du også finne en god måte å oppbevare denne på. Det kan være lurt at fullmakten også er tilgjengelig for fullmektigene, eller at de vet hvor den er å finne. Det finnes heller ingen måte å få forhåndsgodkjent en fremtidsfullmakt på, og statsforvalterne bruker derfor å returnere innsendte fremtidsfullmakter hvor vilkårene for ikrafttredelse ikke er til stede.

Fullmakten trer i kraft når en legeerklæring bekrefter at du som fullmaktsgiver er i en tilstand som gjør at du ikke lenger kan ivareta egne interesser.

Det er en helhetlig vurdering av din helsetilstand, og dine behov for hjelp innenfor de områdene fullmakten omfatter, som avgjør det. Altså kan fremtidsfullmakten tre i kraft selv om du er i stand til å håndtere visse dagligdagse ting.

Hvis fullmektig er usikker på om fremtidsfullmakten har tredd i kraft, kan vedkommende kontakte statsforvalteren for å få veiledning rundt dette. Fullmektigen kan også ta kontakt med fastlege, behandlende lege eller tilsynslege og be om vurdering av om fullmaktsgivers helse er så alvorlig svekket at fremtidsfullmakten trer i kraft.

Hvis forutsetningene for at fremtidsfullmakten har tredd i kraft er til stede, bør fullmektig så snart som mulig be om stadfestelse fra statsforvalter i området hvor fullmaktsgiver bor. Det som da skal sendes inn er:

- Utfylt søknadsskjema om stadfestelse
- Fremtidsfullmakten i original
- Dokumentasjon på at fullmaktsgiver og pårørende er varslet om fremtidsfullmaktens innhold og ikrafttredelse.
- Legeerklæring hvor det kommer frem vurdering av fullmaktsgiver evne til å ivareta egne interesser knyttet opp mot eventuelle diagnoser, samt en vurdering av fullmaktsgivers tilstand og evne til å forstå fullmaktens innhold.

Statsforvalter kan også be om ytterligere opplysninger og dokumentasjon ut fra hva som er nødvendig i hver enkelt sak.